

**Deltagelse & Tilgængelighed
- aktivitetsrapport for 2003**

INDHOLDSFORTEGNELSE

PROJEKTPARTNERE I UDVIKLINGSPROJEKTET DELTAGELSE & TILGÆNDELIGHED	3
PROJEKTKALENDER	3
BESKRIVELSE AF PROJEKTAKTIVITETERNE	4
<i>Program og aktiviteter for mødet i Kaliningrad</i>	4
<i>Program og aktiviteter for mødet i Panevezys</i>	7
<i>Program og aktiviteter for mødet i Kolding</i>	8
VURDERING AF AKTIVITETER I FORHOLD TIL PROJEKTBEKRIVELSE	9
<i>Projektets bæredygtighed</i>	9
<i>Vigtige erfaringer</i>	10

Projektpartnere i udviklingsprojektet Deltagelse & Tilgængelighed

Projektansvarlig: Kolding Kommune
Kontaktperson: Udviklingschef Kaj N. Stubben
Social- og Sundhedsforvaltningen
Nicolaiplads 6, 6000 Kolding
Tlf.: 7930 2515, fax: 7930 2511
E-mail: kast@kolding.dk

Partnere: Kaliningrad
Vladislav Andreev, International afdeling, City Hall
Pl. Podeby 1, RU-236040 Kaliningrad, Rusland
Tlf./fax: +7 0112 215395
E-mail: cityhall@klgd.ru

Panevezys
Lina Trebienė, Chef for Dagcenter Panevezys
Kranto g. 16, LT-5300 Panevezys, Litauen
Tlf: +370 45582598, fax: +370 45 501 353
E-mail: lintrr@one.lt

Ekstern partner:

Kalmar
Anders Engström, Chef for International afd.
Kalmar Kommune, Boks 611, 391 26 Kalmar
Tlf: +46 480-450096, fax: +46 480-450099
Email: anders.engstrom@kalmar.se

Projektkalender

- **12. marts 2003**

Møde mellem Kerstin Björklund, forvaltningschef ved Kalmar Kommune og Juhan Janusson, UBC konsulent, Kaj Stubben Kolding Kommune, Bernhard Jensen og Mai-Britt Bonde, Socialt Udviklingscenter SUS angående planlægning af udviklingsprojekt vedrørende deltagelse og tilgængelighed for handicappede.

- **20.-23. maj 2003 – fase 1**

Besøg i Kaliningrad Kommune og Panevezys Kommune, hvor projektet blev præsenteret for de ansvarlige kommunale ledere. Ligeledes blev de dagcentre, som var potentielle deltagere, besøgt.

- **23. – 25. september 2003 – fase 2**

To dages seminar i Kaliningrad med 4 deltagere fra Panevezys, 4 fra Kaliningrad, 4 fra Kolding samt 2 fra Kalmar deltog. Konsulent Bernhard Jensen, SUS forestod undervisning og var sammen med udviklingschef Kaj Stubben, Kolding Kommune processtyrer. Der deltog som planlagt en handicappet bruger fra hver kommune.

- **27. – 29. oktober 2003 – fase 3**

2-dagesmøde i Panevezys, Litauen med deltagelse af brugergrupperne fra fase 2.

- **19.-20. november 2003 – fase 4**

Afholdelse af seminaret "Deltagelse og tilgængelighed". Det foreløbige resultat af arbejdet blev på seminaret præsenteret for den samlede gruppe – herunder præsentation af hvordan brugerdeltagelsen var praktiseret. Der deltog 8 repræsentanter fra Panevezys, 7 fra Kaliningrad, 4 fra Kolding og 5 fra Kalmar.

Beskrivelse af projektaktiviteterne

Program og aktiviteter for mødet i Kaliningrad

Mødet blev afholdt på Ungdomscentret i Kaliningrad. Ungdomscentret er et kommunalt rehabiliteringscenter for unge med fysiske og/eller psykiske handicaps.

1) Velkomst

Repræsentanter fra Ungdomscentret og Kaliningrad Kommune bød velkommen.

2) Hvad er formålet med projektet?

Deltagerne blev gjort bekendt med målbeskrivelsen i projektet.

3) Præsentation af deltagerne (medbring gerne nogle fotografier)

Deltagerne præsenterede sig med navn, beskæftigelse, familieforhold, interesser og forventninger til projektet.

4) Præsentation af deltagerens institution (medbring gerne nogle fotografier)

Hver deltagergruppe lavede en præsentationsplanche af egen institution incl. fotografier fra dagligdagen på institutionen. Plancherne blev præsenteret og uddybet af brugerrepræsentanten.

5) Hvad er deltagelse?

"Hvad er deltagelse¹

At deltage betyder, at et menneske deltager aktivt i livets forskellige hændelser. At ikke deltage og være ligeglad, er det modsatte af deltagelse og tyder på mangel på et af de vigtigste kriterier for det demokratiske menneske. At deltage i det, som sker i familien og i samfundet udgør selve kernen i deltagelse. Det er ikke tilstrækkeligt, at passivt se og høre det, som sker. En person, som deltager aktivt, træffer beslutninger, stemmer og udtrykker sin mening besidder kvaliteter, som udmærker det demokratiske menneske. Demokratiske mennesker påvirker beslutninger på forskellige niveauer i samfundet. At anvende civil ulydighed som forsvar for miljøet eller demokratiske værdier, kan synes udemokratisk, men det er også en måde at deltage på. Deltagelse er det kriterie, som nævnes oftest uanset kilde – amerikansk, svensk, dansk eller litauisk." – Citatet blev brugt som oplæg til anskueliggørelse af begrebet deltagelse. Drøftelsen tog udgangspunkt i, at deltagelse er en fundamental forudsætning for et demokrati og følgeslutningen heraf må være, at alle skal have mulighed for deltagelse i beslutninger, som vedrører dem selv og deres nære omgivelser."

¹ Kilde, side 23-24: Den demokratiske människan – Utbildning för demokrati eller demokrati genom utbildning. Povilas Kuprys. Bildningsförlaget. ISBN 91 88 402 31-2

6) Hvad er tilgængelighed?

Oplægget om tilgængelighed blev inddelt i tre hovedområder:

Fysisk tilgængelighed:	Mulighed for transport Mulighed for at kunne benytte faciliteter, så som toiletter og adgang til offentlige bygninger, butikker, caféer, m.v.
Social tilgængelighed:	Mulighed for ledsagelse Mulighed for orienterende materiale i relation til konkrete handicaps, f.eks. lydbånd, til de, som ikke kan læse.
Psykisk tilgængelighed:	Mulighed for kendskab til hvad, der foregår i lokalsamfundet.

7) Hvad er kvalitet?

Kvalitet er situationsbestemt og begrebet kvalitet er ikke entydigt. En række personafhængige faktorer spiller ind, når kvaliteten af en præstation skal vurderes:

- I samme land (kultur) vurderes den samme kvalitet forskelligt af mennesker med forskellig erfaring, uddannelse, alder og baggrund.
- Den samme kvalitet kan opfattes forskelligt af samme person på forskellige tidspunkter, afhængig af personens humør og behov.
- Det samme produkt og den samme serviceydelse kan tilfredsstille vidt forskellige behov. Derfor vil et menneskes vurdering af kvaliteten afhænge af det behov, som der ønskes tilfredsstillet i den konkrete situation.
- Mennesker har forskellige kvalitetsnormer.
- Menneskers kvalitetskrav til andre varierer, alt efter hvem, de står overfor.

Det kvalitetskrav, mennesker stiller til andre, er ikke altid de samme, som det, de stiller til sig selv.

8) Hvad er en bruger?

Formålet med at tydeliggøre brugerbegrebet var, at deltagerne derigennem var i stand til at synliggøre relationen mellem de handicappede og de professionelle.

Som borgere kan vi iklæde os eller få tildelt forskellige roller, f.eks. som klient, bruger eller kunde. Disse tre borgerroller kan i forhold til offentlig service opdeles i typologierne klient, bruger og kunde.

Klient: Begrebet er gennem de sidste 60 år blevet anvendt til at beskrive de borgere, som har fået hjælp via socialkontoret. Klienten er underlagt socialkontorets regler og mulighederne for indflydelse er begrænsede.

Bruger: Begrebet anvendes i socialt arbejde. Der er to typer brugere; den primære og den sekundære. Den primære bruger er eksempelvis barnet i en daginstitution og barnets forældre de sekundære brugere. Brugeren forventes at have engagement og det er karakteristisk for brugeren at mulighederne for indflydelse er store.

Kunde: Begrebet anvendes i erhvervslivet til at beskrive en borger, som køber en vare. Kunden kan vælge at acceptere eller forkaste en vare.

Kvalitetsudvikling handler om i højere grad at sætte borgeren i centrum. Frem for at borgeren med vold og magt skal underkaste sig socialarbejderens vilje, som den traditionelle klientrolle har set ud, er det centrale i kvalitetsudvikling at involvere borgerne. Gennem dialog, initiativer som engagerer borgeren og ved at give borgeren mulighed for indflydelse, er det målet at brugerbegrebet afløser klientbegrebet.

Brugerindflydelse: Brugers mulighed for at påvirke deres liv og hverdag.

KUBI-metoden (KvalitetsUdvikling gennem BrugerIndflydelse):

Grundtanke: For at opnå udvikling af en given organisation, er det vigtigt at organisationens brugere er involverede i udviklingen.

Værdier: Basis for KUBI er værdier, som er udarbejdet med organisationens brugere.

Mål: Målet med KUBI er, at fremme brugerindflydelse i den pågældende organisation.

9) Hvad er en værdiguide?

Værdiguiden skulle være et af de centrale værktøjer i projektet, og et meget konkret værktøj for deltagerne til at arbejde med brugerindflydelse.

En værdiguide udtrykker nogle værdier, som en gruppe mennesker er enige om er vigtige for dem. Er værdierne formuleret af brugerne, indeholder de en række udsagn, som angiver værdier, der er vigtige for brugerne i deres hverdag.

10) Hvordan udvikles en værdiguide?

I værdigrupperarbejde fik brugerne mulighed for at give udtryk for, hvad de synes er godt, hvad de synes er skidt og hvad de synes kan gøres bedre. Det resulterede i en lang række personlige erfaringer fra deres hverdagsliv.

Som udgangspunkt var værdierne kategoriseret inden for seks områder: Fritid, Selvbillede og selvbestemmelse, Arbejde og uddannelse, Netværk, Personalestøtte og Rettigheder. Under hver af disse var der herefter lavet underkategorier: Valgmuligheder, Forhold til andre og Støtte.

På mødet arbejdede grupperne med de tilstedeværende brugere om udviklingen af værdier indenfor nogle selvvalgte områder. Værdierne blev forelagt og drøftet for den

samlede gruppe. Formålet var, at synliggøre og træne processen, både blandt brugere og professionelle, således de ville være i stand til, at anvende metoden hjemme i deres respektive institutioner.

11) Hvordan gør I, når I kommer hjem?

På dette seminar blev KUBI's værdiguide præsenteret (se bilag) og med denne som udgangspunkt skulle deltagerne besvare spørgsmålet: Hvilke værdier synes vi er vigtige?

Værdierne, som deltagerne i fællesskab tilføjede til den eksisterende værdiguide, blev indskrevet som fælles gods.

Brugerne skulle nu bidrage til værdiguiden med egne værdiudsagn, således at hver deltagerby både ville få kontekstafhængige og kontekstuafhængige værdier indeholdt i deres egen værdiguide.

Denne værdiguide skulle efterfølgende anvendes til en værdidiskussion med brugerne omkring i hvilken grad den enkelte værdi opfyldes i hverdagen, har mindre mangler, har væsentlige mangler eller slet ikke opfyldes.

Ud fra værdidiskussionen skulle tages en beslutning om, hvilke værdier der ville være vigtige for deltagerne at arbejde med det kommende år med henblik på, at øge brugerindflydelsen.

Program og aktiviteter for mødet i Panevezys

Mødet i Panevezys blev afholdt på Centret for yngre handicappede

Grupperne fortalte om deres interviewproces. De 4 deltagergrupper havde i den mellemliggende periode gennemført brugerinterviews på deres institution. Det kunne til alles tilfredshed konstateres, at interviewene var blevet prioriteret højt, da man havde brugt i gennemsnit én dag ugentligt til arbejdet.

Der blev arbejdet med ombrydning af brugerinterviews til værdiguides. Arbejdet foregik i de respektive kommunegrupper, hvor deltagerne prioriterede enkelte indsatsområder at arbejde videre med hjemme. Gruppernes valg blev forelagt for de øvrige, som gav feedback på indholdet.

Mind-map-teknikken blev introduceret som arbejdsmetode til gennemførelse af de prioriterede indsatsområder.

Panevezys valgte at arbejde videre med indsatsområdet/værdien "Hvordan får jeg nye venner udenfor institutionen?"

Kaliningrad ville udvikle deres arbejde med drama og gerne skabe kontakter udenfor institutionen til dette arbejde.

Kolding ville arbejde med deres brugerråd og derigennem optimere brugerindflydelsen.

Som afslutning på mødet blev der gennemført konsultantsamtale med hver gruppe.

Program og aktiviteter for mødet i Kolding

Mødet i Kolding blev afholdt sammen med afvikling af Danmarks første HandicapFilmFestival og dele af programmet var parallelt med festivalens.

Projektdeltageren deltog i den officielle åbning af festivalen, hvorefter blev præsenteret for mødet program og tema.

Oplæg om brugerindflydelse

Formanden for Udviklingshæmmedes landsforbund Lisbeth Jensen fortalte om, hvordan udviklingshæmmede har organiseret sig for på den måde, at sikre sig indflydelse på deres tilværelse. Oplægget var et godt og konkret eksempel på, hvordan brugerindflydelse kan gennemføres på brugernes eget initiativ.

Enhancing the Quality of Life

Centerchef Per Holm og seniorkonsulent Birger Perlt fra Socialt Udviklingscenter SUS holdt oplæg om modeller og metoder omkring deltagelse og empowerment.

Brugerindflydelse i praksis

Projektdeltagerne besøgte Vejle amts beskyttede værksted Nordhøj. Medarbejdere på værkstedet redegjorde for brugerindflydelsen gennem møder med tillidsrepræsentanter hver 14. dag, hvor virksomhedens drift blev drøftet og alle spørgsmål, der involverede brugerne blev forelagt på mødet.

Tilgængelighedsgalleriet

Informationskonsulent Jim Høyer fra DSI præsenterede DSI's fotoudstilling om handikaptilgængelighed og redegjorde for foreningens arbejde i forbindelse med fysisk tilgængelighed.

Vurdering af aktiviteter i forhold til projektbeskrivelse

Som det fremgår af ovenstående er der afholdt 3 møder som forudsat i projektbeskrivelsen. Møderne har som planlagt været afholdt i Kaliningrad, Panevezys og afslutningsvis i Kolding.

Formålet med projektet er delvist indfriet.

Formålet med at udvikle offentlige myndigheders kompetence til at inddrage brugerne er indfriet i høj grad, forstået på den måde, at man i alle deltagerbyerne arbejder med denne udviklingsproces sammen med brugerne. Da der som sagt er tale om en proces, som gerne skulle videreføres udover projektperioden, er det selvfølgelig ikke muligt at tale om et endeligt resultat.

Formålet med at skabe synlighed og opmærksomhed om personer med handicaps vurderes at være indfriet. Der har været stor opmærksomhed på projektet i alle deltagerlande. På møderne i Kaliningrad og Panevezys var såvel det politiske niveau som ledelsesniveauet tilstede i dele af seminaret. Ligeledes var der en stor pressedækning af projektet – både i lokaltv og den skrevne presse (se eksempel i bilag).

Formålet med at belyse handicappedes ønsker om mulighed for deltagelse vurderes at være indfriet i relation til offentlige myndigheder. Hele konceptet med udarbejdelse af værdiguide (jfr. ovennævnte) understøtter og konkretiserer handicappedes mulighed for deltagelse. Relationen til handicaporganisationer er ikke indfriet, da disse er enten ikke-eksisterende eller spiller en ubetydelig rolle i relation til de deltagende handicappedes hverdag.

Formålet med at diskutere hidtidige resultater i forhold til tilgængelighed og sætte nye mål vurderes at være delvis indfriet. Tilgængelighed i denne forstand er ikke afgrænset til at være fysisk tilgængelighed, men tilgængelighed i bred forstand. Processen indtil nu har været præget af drøftelser med såvel professionelle som handicappede om deres nuværende situation, og hvad der kunne gøres anderledes og bedre. Oplæggene, der blev præsenteret på mødet i Kolding, er udtryk for konkrete bud på nye mål.

Formålet med at skabe kontakt mellem handicaporganisationer og handicappede på tværs af de involverede lande vurderes at være delvis indfriet. Som tidligere nævnt har handicaporganisationerne vist sig ingen relevans at have i dette projekt. Kontakten mellem handicappede må til gengæld siges at være indfriet. I den videre proces arbejder deltagerbyerne på yderligere at udvikle denne kontakt.

På denne baggrund er det således vurderingen, at der er nøje overensstemmelse mellem formål og planlagte aktiviteter i projektbeskrivelsen og den faktiske forløb.

Projektets bæredygtighed

Som det er bekendt videreføres processen i 2004. De deltagende kommuner fortsætter med arbejdet omkring planlægning og implementering af de initiativer, som er besluttet af de handicappede og de professionelle i forening.

På det foreløbige plan er det dog vurderingen, at man i de deltagende institutioner arbejder engageret og målbevidst med de nye metoder for brugerinddragelse. Denne vurdering understøttes af de konkrete initiativer, der er i gang samt den tid, man faktisk har brugt med brugerinterviews og udarbejdelse af værdiguide.

Som det fremgår af ansøgning til Østersøfonden af 08.12.2003 videreføres projektet frem til medio 2004.01.26

Vigtige erfaringer

- Respekt for de enkelte deltageres udgangspunkt.
- Tag udgangspunkt i den konkrete hverdag.
- Brug af billeder (fotografier) fra hverdagen gør emnet nærværende.
- Alle kan deltage i arbejdet om mestring af tilværelsen!

Projektets vigtigste sætning har været (frit fra "Peter Plys"):

"Der findes ingen dumme spørgsmål!"